

25.11.2021

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**25 Kasım 2021
Perşembe**

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

25 Kasım 2021 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Ticaret Bakanlığı Gümrük Hizmetleri ve Kaçakçılıkla Mücadele Görevlerine İlişkin Nakdi Ödül Yönetmeliği
- Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü Disiplin Amirleri Yönetmeliği
- Sigortacılık ve Özel Emeklilik Sektörlerinde İç Sistemlere Dair Yönetmelik
- Marmara Üniversitesi Dijital Beşerî Bilimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Yapılacak Ödemelere İlişkin 2022 Yılı Tarifesi

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 27/10/2021 Tarihli ve 2018/7477 Başvuru Numaralı Kararı

TMO: Buğdayda arz sıkıntısı yok

TMO'dan yapılan açıklamada ekmeklik buğday fiyatlarının çuval başına 185-200 TL arasında seyrettiği belirtilerek, "Ürün temininin kesintisiz devam ettiğini ve piyasaya un arzı konusunda herhangi bir endişeye gerek olmadığını altını bir kez daha çizmek isteriz." denildi.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), son günlerde hububat ve un piyasasında yaşanan artışlara yönelik açıklama yaptı.

Açıklamada, "Son günlerde hububat ve un piyasalarında yaşanan fiyat artışlarına yönelik kamuoyunu yanıltıcı değerlendirilmeler yapıldığı gözlemlenmektedir." denildi.

TMO'nun hasat başından bu yana kuraklık başta olmak üzere gerek iç gerekse dış piyasadaki gelişmeleri yakından takip ettiğinin ve gereken tedbirlerin ivedilikle hayata geçirildiğinin kaydedildiği açıklamada, "Öncelikle artan ham madde fiyatlarının et, süt ve yem üreticilerimizin maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisini hafifletmek üzere Yem Regülasyon Çalışması başlatılmış, TMO stoklarındaki hububat, uygun fiyatlarla hayvancılıkla uğraşan çiftçilerimize, kanatlı entegre tesislerine ve yem sanayimize yönelik satışa sunulmuştur. Bu süre zarfında satışa açtığımız 2,6 milyon ton hububat ile yem sektörü ile iştiğal eden üreticilerimizin üzerinde oluşacak 2 milyar TL ilave yükün önüne geçilmiştir." ifadelerine yer verildi.

516 bin ton ekmeklik buğday satışa açıldı

Eylül ayı itibarıyla Un Regülasyon Çalışması'nın uygulamaya alındığını belirtildiği açıklamada şunlar kaydedildi: "Geçtiğimiz yıl da başarı ile uyguladığımız bu çalışma ile TMO stoklarındaki ekmeklik buğdayın, un fiyatlarını makul seviyede tutacak şekilde satışına başlanmış, ekmeğin ham maddesi olan unun uygun fiyatlarla fırıncı

25.11.2021

esnafımıza ulaşması için çalışmalar devreye alınmıştır. Kasım ayında satışlara başvuran firmaların buğday ihtiyacını azami ölçüde karşılayabilmek için toplam 516 bin ton ekmeklik buğday satışa açılmıştır. Satış teslimatları devam etmektedir. Çalışma kapsamında satışa açtığımız ekmeklik buğdaylar, satışlarımıza başvuran tüm un firmalarına taahhütleri oranında tahsis edilmekte olup kuruluşumuz satışlarına başvuran 380'in üzerindeki un fabrikasının taahhüt ettiği fiyatların tamamı peşin, çuval başına 185-200 TL/çuval arasında seyretmekte olup un fabrikaları bu fiyatlardan fırıncılara yaptıkları satış faturalarını kuruluşumuza ibraz etmektedir.”

5 ayda 4 milyon tona yakın hububat piyasaya arz edildi

Açıklamada, ayrıca TMO'nun 5 ayda 4 milyon tona yakın hububatı piyasaya arz ettiğinin, stoklarını takviyeye ve satışlarına tüm hızıyla devam ettiği bilgisine yer verildi.

Açıklamanın devamında şunlar kaydedildi: “TMO olarak un sanayimiz ile iş birliği içinde çalıştığımızı ve silolarımızdan çıkan ürünlerin fırınlara satışına kadar tüm aşamaları yakın takipte olacağımızı, ürün temininin kesintisiz devam ettiğini ve piyasaya un arzı konusunda herhangi bir endişeye gerek olmadığını altını bir kez daha çizmek isteriz. Piyasalar TMO tarafından anlık olarak takip edilmekte olup gerekmesi durumunda ilave tedbirler de alınabilecektir. Halkımızca son dönemde piyasada yer alan spekülâtif haberlere itibar edilmemesini rica ederiz.”

Süt sektöründen 'fiyat' isyanı

Süt sektör temsilcileri, çiğ süt fiyatlarına enflasyonu artırır gerekçesiyle müdahale edildiğini belirterek, yem ve girdi fiyatlarındaki artış nedeniyle fiyatların artırılması çağrısında bulundu

Süt sektörü temsilcileri, çiğ süt fiyatlarına artış yapılması çağrısında bulundu.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği, süt üreticilerini temsil eden Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği, Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği, Türkiye Hayvancılık Kooperatifleri Merkez Birliği, Tarım Kooperatifleri Merkez Birliği, KÖY-KOOP Merkez Birliği ve Tüm Süt, Et ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Derneği süt sektöründe "yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri" konusunda ortak açıklama yaptı.

Açıklamada, çiğ süt fiyatının Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi tarafından belirlendiği ve Ulusal Süt Konseyi'ne (USK) açıklattırıldığını belirtilerek fiyatın frenlendiğini ifade edildi.

Açıklamada, "Dünyada serbest piyasa ekonomisinden bahsedilen hiçbir ülkede böyle bir uygulamanın olduğu, olsa bile başarıya ulaştığı duyulmamıştır. Fiyata yapılan bu müdahale uzun vadede gerek üretici gerek tüketicinin hayrına olacak bir uygulama değildir" denildi.

Uzun süre çiğ süt fiyatlarını sabitlemenin, Ulusal Süt Konseyi'nin hesapladığı maliyet kalemleriyle oynayarak maliyeti düşürmeye çalışmanın üreticiyi üretimden uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramayacağını belirtildiği açıklamada "Bu şekilde davranarak, bugün bizim üreticilerimize verilmeyen o paraların çok daha fazlasını yarın ithalatla dış ülkelerin üreticilerine vermek zorunda kalırız" denildi.

25.11.2021

Açıklamada dövize bağlı gelişen yem fiyat artışlarının durdurulamadığı belirtilerek, şu anki süt alım fiyatının süt üreticileri için sürdürülebilir olmadığı ifade edildi.

Açıklamada, "Son bir yılda süt yemi fiyatı yüzde 51, besi yemi fiyatı yüzde 48, mısır silajı fiyatı yüzde 31, yonca fiyatı yüzde 29, saman fiyatı ise yüzde 15 artmıştır... Üreticilerimiz yemin kilosuna Ekim ayında 3 lira 30 kuruş ödemişlerdir. 1.5 pariteye göre eline geçmesi gereken fiyat 4 lira 95 kuruş olmalıdır. Bunun altındaki fiyat sürdürülebilirlikten ve üreticilerimizin beklentilerinden uzaktır" denildi.

Buğday fiyatları yeniden 9 yılın zirvesine tırmandı

Gösterge buğday vadeli kontratları Chicago piyasasında, yoğun yağışların doğu Avustralya'da hasadı olumsuz etkilemesi ve bunun sonucu dünyada kaliteli tahıl darlığının yaşandığı bir dönemde yüksek proteinli buğday arzının azalması ile birlikte yeni bir dokuz yıllık zirve daha yaptı.

Ekmekten kek, pizza ve simite, geniş bir yelpazede gıda ürününün imalinde kullanılan küresel bir ana madde niteliğindeki buğdayın fiyatı, Kanada ve ABD'deki kuraklık ve Rusya'da tahıl ihracatına getirilen vergilerin arzı azaltılması sonucu, geçen yılın Haziran ayından bu yana yaklaşık yüzde 80 yükseldi.

Vadeli buğday kontratları son 13 günün 11'inde yükseldi ve şimdi teknik olarak, 14 günlük RSI göstergesine göre aşırı alım bölgesinde bulunuyor.

Avustralya'da ekim alanlarında hasara yol açan La Nina bağlantılı yağışların yanında, sel baskınları Kanada'dan sevkiyatı ve ABD'de kış dönemi buğdayının kalitesini olumsuz etkiliyor. Bazı yatırımcılar, enflasyona karşı hedge amacıyla emtia satın alıyor ve bu durum hammadde fiyatlarının artmasına yardımcı oluyor.

Doğu Avustralya'da yağışların bu hafta hasadı olumsuz etkilemeye devam etmesi ile birlikte, bu bölgede mahsul için rahatlamaya yol açacak fazla bir gelişme olmuyor. Diğer piyasalarda, kanola fiyatları, yoğun kuraklığın en büyük üretici konumundaki Kanada'da üretimi yüzde 30'dan fazla düşürmesinin ve sellerin sevkiyatı olumsuz etkilemesinin ardından rekor seviyeler yakınında seyrediyor.

TOBB ile Visa'dan kadın girişimcilere destek

TOBB ve Visa, kadın girişimcilerin satışlarını artırmak amacıyla kart kabulüne geçişlerini kolaylaştırmak üzere POS cihazı desteği sunacak.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Visa, kadın girişimciler için yeni bir teşvik programı hazırladı.

COVID-19 salgını döneminde küçük işletmelerin faaliyetlerine devam etmelerini desteklemek ve tüketicilerin ihtiyaçlarını küçük işletmelerden karşılamaya davet etmek üzere hayata geçirilen "Bir Alışverişle Çok Şey Fark Eder" kampanyasının devamı niteliğinde olan çalışma ile 1000 kadın girişimciye satışlarını artırmak amacıyla kartlı ödemeyi kolaylaştırmak için POS cihazı desteği sağlanacak.

Avrupa KOBİ Haftası için geliştirilen kampanya, kadın girişimcilerin nakit ile ödemeyi tercih etmeyen kart sahiplerine de ulaşabilmesi hedefiyle, işletmelerinin kartlı ödemeyi kabul etmesini kolaylaştırmayı ve bu yolla Türkiye'de kadın girişimciliğini desteklemeyi amaçlıyor.

31 Aralık'a kadar başvuru imkanı

Kadın girişimciler, kampanyadan yararlanmak için KOBİ'lerin dijitalleşme konusunda kapsamlı ürün, hizmet ve eğitimlere erişebildikleri Akıllı KOBİ Platformu üzerinden 31 Aralık 2021 tarihine kadar başvuru yapabilecek.

Kriterlere uyan ve belirlenen tarihler arasında ilk kez POS cihazı satın alan 1000 kadın girişimci kampanyadan yararlanabilecek.

"akillikobi.org.tr/pos-destegi/" adresinde yer alan kriterler doğrultusunda teşvik almaya hak kazanan kadın girişimciler yeni yıl ile birlikte bu destekten faydalanabilecek.

"Tüm kadın girişimcileri destekten yararlanmaya davet ediyorum"

Açıklamada değerlendirmesine yer verilen TOBB Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu, nüfusun yarısı kadinken, çalışma hayatının 3'te 1'ini kadınların oluşturduğunu aktararak, "Girişimcilere baktığımızda ise her 10 girişimciden 1'i kadın girişimci oldu. Bu oran geçmişte yüzde 4'tü, bugün geldiğimiz noktada yüzde 10 seviyesine ulaşabildik. Ülkemizin gelecek hedeflerine ulaşabilmesi için kadınların ekonomiye daha çok entegre olması gerekiyor. Girişimciler arasındaki kadın sayısının artması gerekiyor. İşte bu vizyonla kadın girişimciliğini artırmak amacıyla 2007 yılında 81 ilde örgütlü olan TOBB Kadın Girişimciler Kurulunu kurduk. Ülkemizde kadın girişimci sayısının artışında şüphesiz ki TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun payı var." ifadelerini kullandı.

Hisarcıkıoğlu, kartla ödeme eğiliminin COVID-19'un da etkisiyle son dönemde ciddi oranda arttığını bildirerek şunları kaydetti:

"TOBB ve Visa olarak vereceğimiz POS cihazı desteği ile ticaret ve üretim için yola çıkan kadın girişimcilerin kartla ödeme kabul etmesini de sağlayarak daha çok satış yapabilmelerine destek olmak istiyoruz. Böylelikle TOBB ve Visa olarak Akıllı KOBİ Platformu, 'Bir Alışverişle Çok Şey Fark Eder' kampanyası ve kartlı harcamalar raporlarının ardından yeni bir iş birliğini daha hayata geçirmiş oluyoruz. 2021 yılında işletmelerini faaliyete geçiren tüm kadın girişimcileri bu destekten yararlanmaya davet ediyorum."

Visa Türkiye Genel Müdürü Merve Tezel de Visa olarak, kadın girişimcilerin işlerini büyütebilmeleri için pek çok başlık altında destek verdiklerine ve mentorlük desteği sağladıklarına işaret ederek, "Şimdi de pandemi döneminde küçük işletmeleri desteklemek üzere TOBB ile birlikte hayata geçirdiğimiz Bir Alışverişle Çok Şey Fark Eder kampanyamızın kapsamında, kadın girişimcilere kart kabulü konusunda destek olmak istedik. Tüm kadın girişimcilerimizi Akıllı KOBİ Platformu üzerinden başvuruya davet ediyoruz." değerlendirmesinde bulundu.

SON DAKİKA | Merkez Bankası resmen duyurdu! Türkiye ve BAE arasında imzalar atıldı

Son dakika haberleri...Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamada, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Merkez Bankası arasında 24 Kasım 2021 tarihinde merkez bankacılığı konularında iş birliğinin geliştirilmesine zemin oluşturmak üzere bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Söz konusu anlaşma kapsamında iki ülkenin merkez bankası arasında merkez bankacılığı konularında iş birliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır" denildi.

Son dakika haberi...Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamada, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Merkez Bankası arasında 24 Kasım 2021 tarihinde merkez bankacılığı konularında iş birliğinin geliştirilmesine zemin oluşturmak üzere bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Söz konusu anlaşma kapsamında iki ülkenin merkez bankası arasında merkez bankacılığı konularında iş birliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır" denildi.

"YENİ BİR DÖNEMİN BAŞLANGICI OLACAK"

Öte yandan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'dan da BAE ve Türkiye ilişkilerine ilişkin açıklama geldi. Altun, "Türkiye ve BAE, ikili ekonomik ilişkilerini güçlendirme ve bölgesel iş birliği fırsatlarından yararlanma hususlarında kararlıdır. Bunun, Türkiye-Körfez ilişkilerinde bölgesel istikrar açısından yeni bir dönemin başlangıcı olacağına inanıyoruz" diye konuştu.

Türkiye ile BAE arasında 10 anlaşma imzalandı

Türkiye ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında enerji, çevre, finans ve ticaret alanlarında 10 anlaşma imzalandı. BAE, Türkiye'ye yatırım yapmak üzere 10 milyar dolarlık fon ayırdı.

Türkiye ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında enerji, çevre, finans ve ticaret alanlarında 10 anlaşma imzalandı.

- Türkiye Cumhuriyeti ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Arasında Kara Paranın Aklanması ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Bağlamında Mali Bilgilerin Değişimine İlişkin Mutabakat Muhtırası, Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanı Hayrettin Kurt ile BAE Merkez Bankası Mali İstihbarat Birimi Başkanı Ali Faisal Baaloui tarafından imzalandı.

- Abu Dabi Liman Şirketi ile Türkiye Varlık Fonu arasında Mutabakat Muhtırası'nı, Türkiye Varlık Fonu Genel Müdürü Arda Ermut ile Abu Dabi Liman Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Mohamed Al Shamsi imzaladı.

- Abu Dabi Kalkınma Holdingi (ADQ) ile Türkiye Varlık Fonu arasındaki Mutabakat Muhtırası'na Türkiye Varlık Fonu Genel Müdürü Arda Ermut ile Abu Dabi Kalkınma Holdingi Yönetim Kurulu Başkanı Mohamed Hasan Al Suwaidi imza attı.

- Abu Dabi Kalkınma Holdingi ile Türkiye Varlık Fonu arasında işbirliğine yönelik Mutabakat Muhtırası Türkiye Varlık Fonu Genel Müdürü Arda Ermut ile Abu Dabi

25.11.2021

Kalkınma Holdingi Yönetim Kurulu Başkanı Mohamed Hasan Al Suwaidi tarafından imzalandı.

- Abu Dabi Kalkınma Holdingi ile Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi arasında Mutabakat Muhtırası'na Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi Başkanı Ahmet Burak Dağlıoğlu ile Abu Dabi Kalkınma Holdingi Yönetim Kurulu Başkanı Al Suwaidi imza attı.

- Abu Dabi Menkul Kıymetler Borsası ile Borsa İstanbul arasında Mutabakat Muhtırası'nı Borsa İstanbul AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Erişah Arıcan ile Abu Dabi Menkul Kıymetler Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Saeed Al Dhaheri imzaladı.

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile BAE Merkez Bankası arasında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı'nı, Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu ile BAE Enerji ve Altyapı Bakanı Suhail bin Mohamed Al Mazroui imzaladı.

- Türkiye Cumhuriyeti ve Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Gümrük Konularında İdari İşbirliği ve Ortaklık Anlaşması'na Ticaret Bakanı Mehmet Muş ile BAE Kimlik, Vatandaşlık, Gümrük ve Liman Güvenliği Kurumu Başkanı Ali Muhammed Bin Hammad Al Shamsi imza attı.

- Türkiye Cumhuriyeti ve Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Enerji Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Muhtırası Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez ile BAE Enerji ve Altyapı Bakanı Al Mazroui tarafından imzalandı.

- Türkiye Cumhuriyeti ve Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Çevre Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı'nı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum ile BAE İklim Değişikliğiyle Mücadele ve Çevre Bakanı Mariam Bint Mohamed Al Muhairi imzaladı.

10 milyar dolarlık fon tahsis edildi

Abu Dabi Kalkınma Holdingi (ADQ) Yönetim Kurulu Başkanı Mohamed Hasan Al Suwaidi, Türkiye'de yatırım yapmak üzere 10 milyar dolarlık fon tahsis edildiğini açıkladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Abu Dabi Velihaht Prensi Şeyh Muhammed bin Zayed El Nahyan'ın katılımıyla 10 anlaşmaya imza atıldı.

Abu Dabi Kalkınma Holdingi (ADQ) Yönetim Kurulu Başkanı Mohamed Hasan Al Suwaidi, düzenlediği basın toplantısında "Bildığınız bu resmi ziyaret ve görüşmeler neticesinde Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye'de yatırım yapmak üzere 10 milyar dolarlık bir fon ayırmış ve tahsis etmiştir" dedi.

Sağlık alanında iş birliği

ADQ'nun Kalyon Holding'le enerji, altyapı ve ulaştırma alanlarında, CCN Group'la da sağlık alanında iş birliği anlaşması imzalandı.

25.11.2021

Birleşik Arap Emirlikleri Endüstri ve İleri Teknoloji Bakanı Sultan el Cabir, bu ziyaretin temel amacının ticareti ve iş ortaklığını artırarak, sürdürülebilir ve başarılı yatırımlar yoluyla ekonomik değerler oluşturmak olduğunu belirtmişti.

Sultan el Cabir, Türkiye ile enerji, sağlık, tarım, lojistik, nakliye, endüstri, altyapı, finans, turizm konularının yanı sıra iklim değişikliği, enerji, su ve gıda güvenliği konularında iş birliğini ilerletmek istediklerini vurgulayarak, daha fazla yatırım ve iş birliği için yeni hedefler belirlemeye hazır olduklarını ifade etmişti.

Kur, tedarik zincirini vurdu

Döviz kurunun önceki gün rekor seviyelere ulaşması ve dün de devam eden yüksek oranlı dalgalanmalar, tedarik zincirini sarstı. Kur krizi, bankacılık sektöründen reel sektöre, son tüketiciden yeni nesil teknoloji şirketlerine kadar tüm sektörleri olumsuz etkiledi.

Kasım'da başlayan ve dün de devam eden kur şokunun ilk etkisi tedarikte görüldü. Gıdadan hazır giyime birçok sektörde hammadde ve mal tedariki durma noktasına geldi. Çarşı pazarda olağanüstü bir hareketlilik yaşanmamasına rağmen beklenti enflasyonu nedeni ile birçok market sabah saatlerinde bazı ürünlerde yüzde 5-10 arasında zam yaptı. Daha önce sınırlı tedarik edilen ürünler alınamaz hale gelirken döviz büroları ise yüksek volatilité nedeni ile özellikle Kapalıçarşı Bölgesi'nde tabelalarını geçici süre kapattı. DÜNYA Gazetesi olarak dolaştığımız İstanbul'un farklı semtlerindeki marketlerinde olağanüstü bir tüketici talebi görülmezken, herhangi bir ürünün satışında sınırlama yaşanmadı. Ancak dün sabah itibari ile yerine koyma maliyetlerinin artması bazı marketlerde raf fiyatlarının yüzde 5-10 artırılmasına yol açtı. Market görevlileri, son dönemde raf fiyatı değiştirme aralığının bir haftadan daha kısa süreye indiğini aktardı.

“ÜRÜN TEDARİKİ SIFIRA İNDİ”

Türkiye genelinde 160'tan fazla marketi olan Özen Perakende Grup Başkanı Cemal Özen, önceki gün de dahil olmak üzere dün tüketici tarafında herhangi olağanüstü bir hareketlilik yaşanmadığını söyledi. Kendi tedariklerinin büyük sıkıntılar yaşamaya başladığını anlatan Özen, “Ürün tedariki sifıra indi. Daha önce 3 birim sipariş veriyor 2 birim ürün alabiliyorduk. Önceki gün itibari ile ise hiç alamaz duruma geldik. Tarım ürünlerinde değil ama gıda ile deterjan gibi petrokimyaya dayalı ürünlerde tedarik

durdu adeta. Kimse ürün vermiyor. Bekle gör moduna geçtiler. Şu an depomuzdaki ürünleri satıyoruz” açıklamasında bulundu.

“HERKES TEDİRGİN, KAYGILI”

Ankara merkezli Altunbilekler Gıda Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Altunbilek de tedarik ile ilgili tedirginliklerini dile getirdi. Altunbilek, “Ürün aldığımız firmalar şu an çok tedirgin. Hepimiz kaygılıyız. Tüketici tarafında ise olağanüstü bir durum yok. Yok sattığımız bir ürün de olmadı” değerlendirmesinde bulundu.

TELEFONLARA CEVAP VERMİYORLAR

İstanbul Tüccarlar Kulübü Başkanı İlker Önel de gıda tarafında mal tedarikinin durduğunu aktardı. Aynı zamanda Kapalıçarşı Bölgesi’nde susam ticareti yapan Önel şöyle dedi: “Artık peşin mal almak istediklerimiz bile telefonlarımıza cevap vermiyorlar, ulaşamıyoruz. Biz de toptan satış yaptığımız perakende tarafındaki müşterilerimize bilgilendirme maili atarak ‘şu an için satışlarımızı bu fiyatlar ile yapamayacağız. Fiyat güncellemesi olacak’ dedik.”

DÖVİZDE BİLE PEŞİNE DÖNDÜLER

Kur şoku Türkiye’nin en büyük 3. ihracatçı sektörü hazır giyim de önemli oranda etkiledi. TOBB Hazır giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclisi Başkanı Şeref Fayat, en büyük sıkıntının özellikle TL üzerinden fiyat vermek zorunda kalan işletmelerde yaşandığını aktardı. Fayat, “İç piyasaya mal satanlar sıkıntıda. Hammaddeye ulaşamadılar. Hammaddeci satmak mı daha karlı yoksa satmamak mı diye duraksadı. Bir günde kur yüzde 15 oynayınca malları ya sevk etmek istemedi ya da tamamen dövize döndü. İç piyasacılar için en büyük şok bu. İhracatta ise bu süreçte hammaddeye zam gelir endişesi ile duraksama yaşandı. Ama iç piyasa kadar değil. TL ile vade zaten bitmişti. Döviz ile de önceki gün itibari ile çok güvendikleri firmalar dışında vadeleri düşürüp peşine döndüler. ‘Vade kısaltalım ne olacağını görelim’ düşüncesi var. Çok güvendiği markalarda sıkıntı yok tabii ama sektör sıkışmış durumda. Son 2-3 aydır zaten miktarın arttığı değer ise düştüğü bir dönem yaşıyoruz” ifadelerini kullandı.

KAPALIÇARŞI TABELA KAPATTI

Dolaştığımız Kapalıçarşı’da bazı döviz bürolarının tabelalarının kapalı olduğu görülürken, kuyumcularda ise takı ürünleri satan yerlerin boş olduğu, yatırımılık altın satanlarda ise az da olsa hareketlilik olduğu gözlemlendi.

İstanbul Mücevherciler Kuyumcular ve Sarraflar Derneği Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Yıldırım Türk de Kapalıçarşı piyasasını değerlendirdi. Önceki gün itibari ile yüksek artış nedeni ile döviz bürolarının tabelalarını kapattığını belirten Yıldırım Türk, “Talepte ise herhangi olağanüstü durum olmadı. Döviz işlemlerinde yüzde 15 artış oldu. Dün sabah itibari ile de tabelalarını açmayan döviz büroları vardı. Herkes ihtiyacı olanı satıp, ihtiyacı olanı alıyor. Panik havası durumu yok. Ama fiyatlarda olası bir değişiklik nedeni ile kimse ne yapacağını bilmiyor. Almak isteyenlere fiyatlar yüksek;

satmak isteyende ise ‘tekrar yükselir mi’ beklentisi var. Her iki taraf da temkinli, beklemeğe geçmiş durumda” diye konuştu.

“GÜMRÜKTEN MAL ÇEKİLMİYOR”

Kimya tarafında mal alımını durduranların olduğunu bildiren Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği (TKSD) Başkanı Haluk Erceber, “Zaten AB Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya gibi ülkeler ocak başına kadar kapalı ve Noel tatili var. Bazı fabrikalar da üretimi azalttı veya durdurdu. İç piyasada döviz ile yapılan gümrükten mal çekme ve limandan çıkarma işlemleri şu anda yapılmıyor. Anlaşılan tedarik zincirinde hammadde fiyatları da düşmeyecek. Kur artışı geri gelmezse fark satış fiyatlarına yansiyacaktır” dedi.

NORMALLEŞME BEKLENİYOR

İklîmlendirme Sanayii İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Şanal, bu dönemde temkinli olmakta fayda olduğunu belirterek, satışların bu hafta içinde azalacağını, önümüzdeki hafta normale döneceğini ifade etti. Dövizdeki artıştan kaynaklı, iç pazarda TL bazında satışların durduğunu ama dövizli satışlarda bir sorunun olmadığını bildiren Şanal, “TL bazlı ihale alan firmalar zarar edecekler diye yüksek kurun olduğu ortamda alım yapmıyor. Birçok sektörde kâr marjı düşmüş durumda, Dövizdeki yüzde 17’lik artış dengeleri altüst etti. Üretimde de bir süre temkinli davranmakta yarar var” dedi.

İTO Başkanı Şekib Avdagiç: “Ekonomi iki parametreye hapsedilemez”

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç, TL’deki kayıplara ilişkin sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada Türkiye’nin potansiyeline güvendiklerini belirterek, “Türkiye ekonomisinin kur-faiz gibi iki parametreye hapsedilmesine müsaade etmiyoruz. Daha önce vurguladığımız gibi, tartışmalar faiz-kur ekseninden uzaklaştı” ifadelerini kullandı.

“Hükümet, özel sektör ve halkımızla el ele vererek başaracağız”

Şekib Avdagiç, şunları kaydetti: “Daha önce vurguladığımız gibi, tartışmalar faiz-kur ekseninden uzaklaştı. Hedefi faiz ve kur üzerinden hesap görmek olanlara imkan vermemeliyiz. Dünya ihracatındaki payımızın yüzde 1’i, ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 90’ları geçtiği bu dönemde kur atakları manipülatiftir. Türkiye’nin yeni kalkınma modeli üretim üzerine inşa edilmiştir. Türk reel sektörü gücünü üretimden, yatırımdan, ihracattan almaktadır. Türkiye ekonomisinin çıpası üretimdir, yatırımdır. Kısır bir döngüye mahkum edilemez. Salgın sonrasının en iyi çıkışını yapacak ülke olma fırsatını kaçırmamalıyız. Bizler üretmeye devam edeceğiz. Ekonomiyi kuşatmak isteyenlere daha çok üreterek cevap vereceğiz. Özellikle çalışanlarımıza enflasyonun üzerinde ücret artışıyla, dayanışma içinde sahip çıkacağız. Devlet, reel sektör ve bankalarla beraber küresel fırsatlara odaklanması gerekiyor. Bu dönemde piyasa yapıcılarının iş dünyası ile aktif iletişim içinde olması ve kısa vadede üretimi kolaylaştıracak tedbirler alınması yerinde olacaktır.”

Apple'dan sonra Samsung da kapattı

Önceki gün akşam saatlerinde tüm telefon modellerini online'da satışa kapatan daha sonra ise iPhone11 haricinde diğer modelleri yeniden satışa açan Apple, yeniden tüm telefon modellerini ve laptoplarını online'da satışa kapattı. Yalnızca mağazalarından satışa devam eden Apple'da da tüm diğer teknoloji markalarında olduğu gibi stokların tükenmek üzere olduğu belirtiliyor. İki gün boyunca online'da satışların kapalı kalacağı belirtilirken, yeni gelecek stok ile birlikte kur farkının da yansıtılacağı ifade diliyor. Samsung da Türkiye'de üst segment telefon modellerinde online satış kanalını kapattı. Mobil İletişim Araçları Ve Bilgi Teknolojileri İş Adamları Derneği (MOBİSAD) Başkanı Mustafa Kemal Turnacı, son dönemde stokları çok azalan sektörde kurdaki rekor dalgalanmayla tedarikin zora girdiğini söyledi. Tedarikin aksamasının özellikle üst ve orta segmentte stok sorunu yaratacağını belirten Turnacı, yeni stokların ise zamlı olacağını kaydetti. Turnacı, bu durumda tüketicilerin merdiven altına yöneleceğini bunun da klon telefon sayısını artıracacağını ekledi.

Online pazaryerlerinde fırsat zammı!

Hepsiburada, Trendyol gibi satıcılar, kurdaki yükselişten önce 8 bin 500 liradan satılan iPhone 11 için 13 bin liralara varan fiyatlar istiyor. Teknosa ve MediaMarkt gibi teknoloji perakendecilerinin ise internet stoklarının bittiği görülüyor.

İnşaatlar durabilir

Döviz kurlarında yüzde 30'a yakın oranda yaşanan artış nedeniyle yarı mamul ve malzeme satan firmalardan teklif almakta zorlandıklarını aktaran Babacan Holding Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Babacan, "Çünkü bu olağanüstü dönemde yarı mamul, dövize endeksli olduğu için firmalar teklif vermek istemiyor. İnşaatla çok ciddi maliyet artışı var. Bu durum imalat ve yapımı ciddi şekilde etkileyecek. Bu nedenle inşaatların durması söz konusu olacak" açıklamasını yaptı. Aynı şekilde yüklenicilerin fiyat farkı istemeye başladığını anlatan Babacan, şu değerlendirmede bulundu: "Eskiden yüklenici bir firma yüzde 30 fiyat farkıyla çalışıyordu. Ancak malzeme fiyatlarında artış çok kısa sürede yüzde 30'u aşınca herkes bekleme moduna geçti. Ayrıca yakın dönemde asgari ücret artışlarıyla birlikte işçilik maliyeti de maliyetlere yansıtacak."

TL'deki tarihi değer kaybı ekonominin aktörlerini nasıl etkiliyor?

Türk Lirası'nda, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın düşük faiz çağrılarına paralel TCMB'nin art arda yaptığı faiz indirimleriyle başlayan ve önceki gün zirveye ulaşan tarihi değer kaybı yeni bir kur krizi yaratırken; bankacılık sektöründen reel sektöre, son tüketiciden yeni nesil teknoloji şirketlerine kadar ekonominin tüm aktörlerini olumsuz etkiliyor.

TL, sadece önceki gün dolar karşısında test edilen en yüksek seviyeye göre yüzde 15'e yakın değer kaybederken, günlük kayıp ise yüzde 10'a yakın oldu. Kasım başından bu yana yüzde 24 değer kaybeden TL'de yaşanan çöküşün devam edip etmeyeceği ve para politikasındaki gevşemenin süreceğine yönelik endişeler ise

ekonominin her alanında baskısını sürdürüyor. TL'deki sert değer kaybı bankacılık sektörünün temel göstergelerini de tehdit ediyor. Bankacılık sektöründe sermaye yeterlilik rasyosu hesabı TL cinsinden yapılıyor. Ancak sektörün oldukça yüksek miktarda döviz kredisi dikkate alındığında, TL'nin değeri düştükçe döviz kredilerinin TL cinsi karşılığı ise yükseliyor. Bu yüzden SYR hesabında döviz kredilerinin, TL karşılığındaki ani yükseliş SYR'de negatif etki yaratıyor. Bu da Türkiye'de yüzde 12 olarak belirlenen en alt SYR limitinde bazı bankaların sıkıntıya düşmesine neden olabilir. Bankacılık kaynakları bundan korunmanın (hedging) bir yolunun, döviz bazlı sermayenin olması gerektiğini belirterek, yeterli miktarda sermaye benzeri kredisi olmayan bankalarda sıkıntı olabileceğine dikkat çekti. BDDK verilerine göre bankaların 18 Kasım itibarıyla 160 milyar dolar YP kredisi bulunuyor. TCMB'nin faiz indirimlerine başladığı Eylül sonundan itibaren TL'de devam eden değer kaybı ile bankacılık sektöründe yabancı para kredilerinin TL karşılığı da yaklaşık yüzde 40'a yakın artış kaydetti.

BORÇ YÜKÜ ARTACAK

Reuters'a konuşan Ekonomist Haluk Bürümcekçi'nin hesaplamalarına göre Türkiye'deki finans dışı özel şirketlerin bir yıl içinde ödemesi veya yeniden finanse etmeleri gereken Eylül itibarıyla 52,8 milyar dolar tutarında borcu bulunuyor. TL'deki keskin değer kayıpları dolar veya euro döviz geliri olan ihracatçı şirketler için geniş kapsamlı sorunlara yol açmayacak. Ancak döviz geliri olmayan orta ölçekli şirketlerden esnafa kadar pek çok işletmenin artan maliyetler nedeniyle ek sermaye ihtiyacı duymasına veya borç yükünün artmasında yol açması bekleniyor. Hammadde ve ara malında büyük ölçüde ithalata bağımlı Türk firmalarının maliyetleri ise, küresel olarak artan emtia fiyatlarına, yükselen kur etkisi de eklendiğinde sürdürülemez hale geldi. Kurdaki öngörülemeslik nedeniyle tedarikçi ve üretici firmalar fiyat veremez duruma gelirken, özellikle iç piyasaya ile çalışan firmaların sattığı malın yerine yenisini koyamadığı belirtiliyor. Bu durumun firmalar için işletme sermayesi sıkıntısını beraberinde getirmeye başladığı ifade ediliyor. İhracatçı firmalar ise TL'deki sert değer kaybı ile birlikte uluslararası müşterilerin fiyat indirimi taleplerinin arttığını; bunun da maliyet baskısına fiyat baskısının da eklenmesine neden olduğunu belirtiyor.

BEKLENEN FİYAT ARTIŞI TÜKETİCİ TALEBİNİ ÖNE ÇEKİYOR

Tüketiciler her ne kadar zorunlu alışveriş kalemleri arasında yer almıyor olsa da önümüzdeki aylarda yapmak zorunda kalacakları alışverişleri öne çekerek TL'deki değer kaybının kurda yaratacağı artıştan kendilerini bir miktar korumaya çalışıyorlar. Kurdaki artış ilaç sektörüne ilişkin kaygıları da artırırken, kurdaki yükselişe bağlı olarak piyasada şu anda bazı ilaçların bulunmasında sıkıntı yaşandığı belirtiliyor. Bazı ilaçların piyasada bulunamamasının nedenin fiyatlandırmada kullanılan kur ile güncel kur arasındaki farktan kaynaklandığı belirtiliyor. İlaç fiyatlarında kullanılan euro/TL kuru yılda bir kez güncelleniyor. Şu anda ilaç fiyatlarının belirlenmesinde euro/TL kuru 4.57 olarak kabul ediliyor ve fiyatlandırmalar bu kur üzerinden yapılıyor.

Öte yandan TL'deki değer kaybı gübre, kimyasal gibi büyük ölçüde fiyatları dolar bazında belirlenen tarım girdilerinin de fiyatının yükselmesine ve üretici üzerindeki baskının artmasına yol açtı. Fiyatları merkezi olarak belirlenen ekmek ve süt gibi ürünlerin üreticileri fiyat artışı çağrısında bulundular.

- Benzin ve motorin 10 liraya dayandı

Benzinin litre fiyatına 1 lira 2 kuruş, motorinin litre fiyatına 1 lira 6 kuruş ve LPG'nin litre fiyatına 65 kuruş zam geldi. Enerji Petrol Gaz İkmal İstasyonları İşveren Sendikası'ndan (EPGİS) alınan bilgiye göre, Ankara'da ortalama 8,72 liradan satılan benzinin litre fiyatı 9,74 lira oldu. Benzinin litresi İstanbul'da 8,67 liradan 9,69 liraya, İzmir'de 8,74 liradan 9,76 liraya çıktı. Ankara'da ortalama 8,77 liradan satılan motorinin litre fiyatı 9,83 lira oldu. Motorinin litresi İstanbul'da 8,71 liradan 9,77 liraya, İzmir'de 8,79 liradan 9,85 liraya çıktı.

LPG'nin litre fiyatı da Ankara'da ortalama 7,40 liradan 8,05 liraya, İstanbul'da ortalama 7,35 liradan 8 liraya ve İzmir'de 7,23 liradan 7,88 liraya yükseldi.

FT, Türkiye'nin risklerini 4 başlıkta topladı

Goldman Sachs, Societe Generale, Capital Economics, Fitch, Barclays ve Nomura gibi kuruluşlar TL'deki sert değer kayıplarının Türkiye ekonomisi için yarattığı risklere dikkat çekti. FT analizinde bu riskler 4 başlıkta toplanıyor: Enflasyon, bankacılık sektörü, dolarizasyon ve dış borçlar...

Küresel finans kuruluşları TL'de yaşanan sert kayıpların ardından bu kur krizinin Türkiye ekonomisi için ne anlama geleceği konusunda değerlendirmeler yapıyor.

Dolarizasyonun daha da artabileceği, enflasyonun yıl sonuna yüzde 25-30 bandına gelebileceği, şimdilik iyi durumda olan bankacılık sektörüne yönelik de risklerin ortaya çıkabileceği ve özellikle döviz cinsi borç yükü artmış Hazine'nin borçlarını ödemesinin daha pahalı hale geldiği belirtiliyor.

Merkez Bankası'nın faiz artırımını gerekiyorken faiz indirerek küresel yatırımcılara enflasyonla mücadelenin tamamen bırakıldığı mesajını vermesi analistlere göre Türkiye'nin potansiyel büyümesini de ciddi oranda aşağı çekebilir.

4 BAŞLIKTAKİ GİDİŞATIN YARATTIĞI RİSKLER

Financial Times'ın "Lira'nın çöküşü Türkiye ekonomisi için ne anlama geliyor?" başlıklı analizinde "Erdoğan'ın faize yaklaşımının Türkiye'deki finansal sistem ve reel ekonominin sağlığına ciddi riskler taşıdığı, kamuoyundaki tepkilerin giderek yükseldiği" belirtilerek 4 önemli riske dikkat çekiliyor:

1- DOLARİZASYON:

2018 yılında yurtiçi yerleşiklerin mevduatlarının yüzde 49'u dövizdeydi. Bu oran kasım itibariyle yüzde 55'e yükseldi ve yaklaşık 260 milyar dolar büyüklüğe ulaştı. FT'ye konuşan analistler dolar mevduatlarının daha da artarak TL üzerindeki baskının daha da çoğalabileceğinden endişe ettiklerini belirtiyor. Ancak Uluslararası Finans Enstitüsü Başkanı Robin Brooks dolarizasyon konusunda birçok "dedikodu" olduğunu, bu rallinin panik dolarizasyonuna yol açmayacağını belirtiyor. Brooks Twitter'dan yaptığı açıklamada gerçek zamanlı verilere göre dolarizasyon beklemediklerini söyledi.

2- ENFLASYON:

Capital Economics: Enflasyon bir iki aya yüzde 25 ila 30'a yükselir. İthal ürünlere - özellikle enerji ve hammaddeye olan bağımlılık para birimindeki çöküşün hızla fiyatlara yansıdığı anlamına geliyor. Societe Generale: Türk lirasına olan güvenin azalmasıyla insanlar bankalardan varlıklarını çekebilir, finansal piyasalardaki istikrarın bozulabilir ve Türk Lirasındaki değer kaybı bir hiperenflasyon dönemine yol açabilir.

3- BANKACILIK:

Fitch: Kredi derecelendirme kuruluşunun Türk bankaların değerlendirmesinden sorumlu isim Hüseyin Sevinç FT'ye yaptığı değerlendirmede şunları söylüyor: "Son yıllarda Türkiye birçok kriz yaşadı ve bankaların makul düzeyde likidite sağlayabildiğini gördük. Bankalar sendikasyon kredilerini bu yıl da başarılı şekilde alıyor. Bankaların piyasanın 1 yıl gibi bir dönem için yeterli döviz rezervi var. Ancak bu sürenin uzamasının ciddi riskleri var." Societe Generale: Bankanın gelişen piyasalar stratejisti Phoenix Kalen "Endişem bundan sonra ne olacağı. Siz paranızı Türk bankalarında tutmak ister miydiniz?" ifadeleriyle yurtiçi yerleşiklerin güven kaybının mevduatlarını çekmek istemeleriyle sonuçlanabileceği görüşünde. Bloomberg Intelligence: Bloomberg Kıdemli Gelişen Piyasalar Analisti Tomasz Noetzel, Türk lirasındaki değer kaybının çoğu banka için yönetilebilir olduğunu fakat tüm bankalar için bunun geçerli olmadığını söyledi. Noetzel, TL'de dördüncü çeyrekte yaşanan düşüşün Türk bankalarının sermayelerini 3 milyar dolar civarında erittiğini aktarıyor.

4- DIŞ BORÇ:

Barclays: Özel sektörün döviz cinsi borçları 2018'de yaşanan kur krizindekine göre 74 milyar dolar azalmış durumda. Bu dış borcun bir kısmı eski Maliye Bakanı Berat Albayrak yönetiminde başlatılan döviz cinsi yerel borç ihracıyla kamu sektörüne kaymış durumda. Merkezi hükümet borçlarında döviz cinsi borcun toplamdaki oranı 2017'deki yüzde 39 düzeyinden yüzde 60'a ulaşmış durumda. TL'deki değer kaybı Hazine'nin borç yükünü daha pahalı hale getiriyor. Goldman Sachs: "Bu sefer farklı" başlığıyla yayınladığı raporda TCMB'nin faiz artırımlarına ilişkin öngörüsünde revizyona giderek 2022'nin ikinci çeyreğinde 600 baz puan artırım yapılmasını ve politika faizinin yüzde 14'ten yüzde 20'ye çıkarılmasını öngördü. Banka önceki

25.11.2021

tahminlerinde faizin yüzde 18'e yükseltilmesini öngörüyordu. Bankaya göre bu faiz artırımını enflasyonla tek haneye geri getirmeye yetmeyecek ancak finansal istikrarın korunmasını sağlar. Credit Suisse: İsviçre merkezli yatırım bankası TCMB'den yüklü bir faiz artışı gelene kadar dolar/TL'nin 14 seviyesine yükselebileceğini öngörüyor. Banka ekonomistleri yüklü bir artış gelmesi durumunda kurun 11 bölgesine gerileyebileceği görüşünde. Banka faizin manşet enflasyonla aynı seviyeye gelmesi için 500 baz puan artırım gerektiğini, kurdaki istikrar için TCMB'nin 10 puanlık agresif bir faiz artışına ihtiyaç duyabileceğini belirtiyor.

Dolar kuru sanayi, esnaf ve halka ağır yansiyacak

Şeref OĞUZ

25 Kasım 2021 Perşembe

Sanayi; **bir şeyden çok** üretmektir. **Geçimlik gayretin** dışına taşmak, **kitlesel üretime** geçmektir. Sanayi; **emek, sermaye ve hammadde** bileşeninde, **ürünü işlemek**, ihtiyaca uygun hale getirmek ve bunu yaparken **çok sayıda ve sürekli üretmenin** adıdır. Hammaddeden nihai ürüne dek tüm süreçlerin tanımı, **bilgi, beceri**, organizasyona dair tüm araçlar ve yöntemler bütünüdür.

KUR ARTIŞI NELERİ GETİRİR?

1-Sanayinin işleyen çarkları, kur yüzünden kırılmaya başlar. İthalata muhtaç sanayi, tedarik sıkıntıları içinde bağıra bağıra stop eder. Taahhütlerini yerine getiremeyen ihracatçı sanayici oyundan düşer.

2-Bankalar, geri dönmeyen krediler yüzünden zora girer. Faiz takıntılı yönetim sebebiyle sistem tıkanır.

3-İşsizlik ordusu genişler, işten çıkarmalar artar. Seçim yatırımı diye artırılan asgari ücret, kayıtdışı istihdamı besler. Firmalar, çalışanına düşük ücret veya işten çıkarma önermeye başlar.

4-Hükümet yine de aymaz. Ekonomiye zaten onlar biliyordur ve ısınan sokağın sesi yükselmeye başlar. Bu sesi ekonomik tedbirlerle değil zaptiye gücüyle durdurmayı tercih ederler, demokrasi düşer.

5-Esnaftan kepenk kapatma eylemleri, talebelerden kampus olayları, iktidarı daha da sertleştirir.

İKİ SORU İKİ CEVAP

Kur krizlerinin en belirgin göstergesi ne olur?

Borçlar ödenmez, iflaslar başlar, konkordato ilanları çoğalır, sivil toplum örgütleri homurdanır.

Önlem alınmazsa nereye yol alınır?

Bir sabah 20 lirayı da aşan dolar, “kalk borusu” çalar ve “merhaba cehaletle beslenen yönetimsizlik krizi” der.

DÖRTNALA KOŞAN SANAYİYİ DOLAR İLE ÇELMELEMEK

Türkiye, ince bir buz tabakası üzerinde **hızla ilerlemek zorunda olan kayakçı** gibi... Yavaşlarsa, altındaki buz tabakası taşıyamayacak, **kırılacak** ve **suya gömülecek**... Tıpkı **1994, 2001** krizlerinde olduğu gibi.

Ne yazık ki yönetilmeyen ekonomide bu **buz tabakası hayli inceldi**. Oysa ekonomide **%20**'lere koşan payı ile sanayi, **salgına** ve **küresel sıkıntılara rağmen** tıkr tıkr işliyor, üretiyor. **Kuru azdırarak** sanayie çelme takmayı anlamak mümkün değil.

Kim bindiği dalı kesmek ister, kim şahlanan sanayiciyi kur ile infaz etme hatasına düşer? Anlamak mümkün değil. Kaliteli büyümeyi sırtlanan, ihracatı rekora koşturan **sanayie kıymayın efendiler**...

Abdulkadir Selvi

Ekonomide yaşananlar ve siyasi sonuçları

25 Kasım 2021

2001 krizi yaşandığında Demirel'in, "Büyük ekonomik buhranların büyük siyasi sonuçları olur" sözleri kafama mih gibi saplanmıştı. Tabii yıllarca başbakanlık ve nihayet cumhurbaşkanlığı yapmanın deneyimi ile bu sonuca varmıştı Demirel.

Süreç, onun tespitini doğruladı. 3 Kasım 2002 seçimlerinde millet, sadece 2001 krizine sebep olan koalisyon ortaklarını değil, o dönem muhalefette olan partileri dahi Meclis dışında bırakmıştı. AK Parti tek başına iktidar olurken, CHP ana muhalefet görevini üstlenmişti.

Millet ekonomik krize neden olan liderleri ve partileri hiçbir zaman affetmedi. "**Geldi İsmet, kesildi kısmet**" sözü boşuna söylenmedi. **Menderes, Demirel, Özal, Erdoğan** ekonomik kriz yaşatmadıkları, tam aksine ekonomiyi büyüttükleri için milletin desteğini her zaman yanlarında buldular.

AK Parti siyasi iktidarı sürecinde milletin ekmeğini büyüttüğü, refah seviyesini yükselttiği için girdiği her seçimi kazandı. 2 bin dolardan aldığı milli geliri 11 bin dolara kadar yükseltmeyi başardı. **Erdoğan**, 2008 küresel krizinde dahil iktidarı boyunca ağır bir ekonomik krizin yaşanmasına izin vermedi. Ama dövizdeki hızlı yükseliş nedeniyle yeni bir sınıma ile karşı karşıya.

2001'E BENZEMİYOR

Bu yaşananları 2001 kriziyle kıyaslamak yanlış olur. Çünkü o zaman Cumhurbaşkanı **Sezer** ile Başbakan **Ecevit** arasında MGK'da yaşanan siyasi kriz kısa süre içinde ekonomik krize dönüştü. Bugün siyasi istikrar diye bir sorun yok. Yaşanan bir siyasi krizden söz etmek mümkün değil. Ama bu dönemin de üzerinde durulmaya değer işaretleri var.

Ekonominin yüzde 50'si güven demektir. Kalan yüzde 50'si ise doğru ekonomik önlemlerden oluşuyor.

BELİRSİZLİK ENDİŞESİ

Bugün yaşananlarda belirsizliğin etkisi büyük olduğu için, piyasa yönünü bulmakta zorlanıyor. Belirsizlik, manipülasyona uygun bir zemin hazırlıyor. O nedenle yapılacak ilk iş, piyasalara güven vermektir geçiyor. İlginin odağında ekonomi yönetiminin olması gereken bir dönemden geçiyoruz.

Tabii işin özü, doğru ekonomik önlemlerin etkin bir şekilde devreye sokulması gerekiyor.

YENİ POLİTİKA SETİ

Belli ki ekonomiyle ilgili farklı bir tercih seti ile karşı karşıyayız. Yüksek döviz kuruna dayalı, yüksek büyüme ile istihdamı önceleyen bir politika bu. Kimileri esin kaynağının Çin'in ekonomik sıçraması olduğunu savunuyor. Ekonomist değilim. Ancak dikkatli bir gözlemciyim. **Tansu Çiller ile Murat Karayalçın**'ın birlikte açıkladıkları ekonomik önlemleri izleyen gazetecilerden biriydim. **Çiller** dönemi ekonomi krizini yaşadım. 2001 krizini iliklerime kadar hissettim. Yazarkasa atıldığında **Ecevit** Başbakanlık'tan çıkmış Meclis'e geliyordu. Meclis'in kapısında karşıladığımız andaki halini unutamıyorum. O günler geride kaldı. Ama demem o ki, bu tercihi de yapabilirsiniz ama bunu piyasa yapımcıları ile ve kamuoyu ile paylaşmanız gerekiyor. Ben bu tercihin doğru bir ekonomi yönetimi olduğunu düşünmüyorum. Ama yine de ekonominin bir de iletişimi vardır. Kamuoyunu, yaptığının doğru olduğuna inandırırsanız piyasalar yeni ekonomik tercihleri satın alırsa güçlü bir desteğe sahip olursunuz.

SİYASİ SONUÇLARI

Bugün yaşananları yok sayamayız. Onlara gözümüzü kapatamayız. Hem nasıl yok sayacaksın ki, eylül ayında dolar 8.30 liraydı. Üzerinden yıllar geçmedi. Birkaç ay içinde dolar 13 lirayı aştı. Bir günde yüzde 17 oranında yükseldi.

AK Parti'nin rakibinin ne CHP ne de İYİ Parti olduğunu yazıyorum. AK Parti'nin rakibinin "**Ekonomi Partisi**" olduğu gerçeğinin üzerinde duruyorum. 2023'e giderken, muhalefet değil ama ekonomideki bu çalkantı kaygılandırıyor.

Sağlam durmak lazım ama büyük ekonomik çalkantıların büyük siyasi sonuçları olduğunu da gözden kaçırmamak gerek.

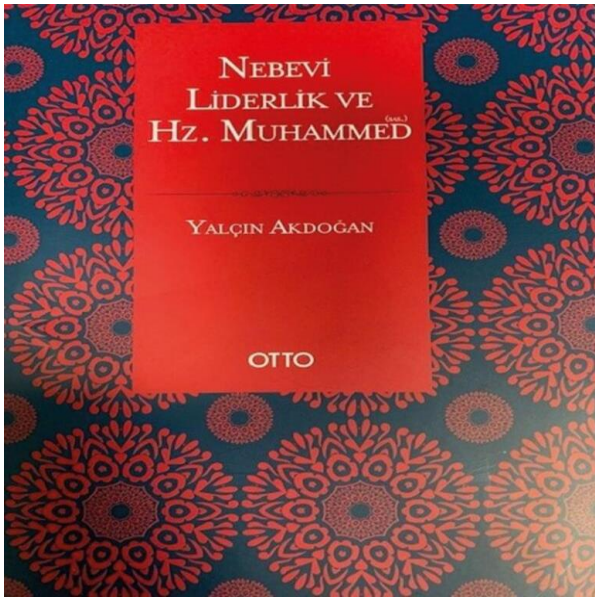
ERDOĞAN'IN LİDERLİĞİ

Erdoğan bu ülke için çok büyük hizmetler yaptı. **Erdoğan**'ın bu ülke için yapacağı çok daha büyük hizmetler var. Onu dolar kuru üzerinden tasfiye etmek isteyenlerin

kurduğu kumpasa geçit vermememiz gerekiyor. Çünkü, başka **Erdoğan** yok. Bunun anahtarı da yine Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın liderliğinde yatıyor.

YALÇIN AKDOĞAN'DAN İDDİALİ BİR KİTAP

YALÇIN Akdoğan, AK Parti Ankara Milletvekili, eski Başbakan Yardımcılığı ve Başbakanlığı döneminde **Erdoğan**'ın danışmanlığını yapmanın ötesinde okuyan, yazan, üreten bir siyaset ve düşünce insanı. Meclis'teki masası her zaman notlar çıkarılıp içinde fişlerin yer aldığı okunmuş kitaplarla dolu olan **Yalçın Akdoğan**, aktif siyasi yaşamının yanı sıra kitap yazmaya devam ediyor. **Akdoğan**, Çince dahil birçok dile çevrilen, "**Siyasi Liderlik ve Erdoğan**" kitabından sonra bu kez "**Nebevi Liderlik ve Hz. Muhammed**" isimli kitabını çıkardı. **Yalçın Akdoğan**, AK Parti'nin siyasi perspektifini oluşturan "**Muhafazakâr Demokrasi**" kitabına da imza atmıştı.

TİTİZ BİR ÇALIŞMA

Yalçın Akdoğan, Peygamberimizin liderlik özelliklerini ele aldığı kitabını eski Diyanet İşleri başkanları ve bu alanda otorite olan isimlerin incelemesinden sonra yayınlamış. Titiz bir çalışmanın ürünü olan kitap, dört bölümden oluşuyor ve son bölümde 13 başlık altında Peygamberimizin liderlik özellikleri yer alıyor.

Yalçın Akdoğan yazdığı önsözde kitabı şöyle anlatıyor: "**Bir siyaset bilimcinin gözüyle şekillenen bu kitap, Peygamber Efendimizin dönemindeki sosyal, siyasi, idari uygulamaları; yönetim tarzını, ilişki biçimlerini ve stratejilerini ele alıyor, bir birey, topluluk, toplum, devlet ve medeniyet inşasına uzanan süreci bugünün kavram setiyle anlamlandırmaya çalışıyor.**"

OTTO yayınlarından çıkan kitapta Peygamberimizin Medine'de temellerini attığı siyasi yapı ile onun kurumları incelenirken bir dönem yoğun tartışmalara neden olan Medine Sözleşmesi ve Akabe Biatları da ele alınıyor.

25.11.2021

Esfender KORKMAZ

Hamasetle kriz çözümez

25 Kasım 2021 Perşembe

TL krizi aynı zamanda üç gerçeği ortaya çıkardı;

Birisi, bugünkü Başkanlık istemi ve otokrasi, dışa açık, hukuki güvene dayalı, serbest kambiyo sistemi ve dalgalı kur sistemi ile uyuşmamıştır. İktidar, popülizm ve çıkar odaklı politikaları tercih etmiştir. Böyle bir tercih, kaynakların etkin kullanılmasını önlemiş, yabancı sermaye çıkmış, MB'nin 128 milyar dolar rezervi kaybolmuş, TL krizi ve kaos tırmanmıştır.

İkincisi; ekonomiyi yönetemeyen ve TL istikrarını sağlayamayan iktidar, bu defa kuru daha da yükseltince bu krizi siyasetin finansmanı için kullanma olasılığı artmıştır. Kur artışından en fazla yarar sağlayanlar kayıp 128 milyar doları ellerinde tutanlar ile devletten ve vatandaştan Kamu-Özel İşbirliği yolu ile, ulaştırma ve sağlık sektöründe 121 milyar dolarlık (Uğur Emek-Dünkü Cumhuriyet) ve dolar olarak talep garantili ihale alan müteahhitler olmuştur. Bunların iktidara yakınlığı ve hatta iktidar içinde olduğu biliniyor. İktidar ve bunlar; spekülatif kârlarının bir kısmını erken seçimde AKP eliyle dağıtarak seçimi alacaklarını hesap ediyorlar.

Üçüncüsü; iktidar yaşanan krizi ve kaosu, hamasetle, algı yaratarak mazur göstermeye çalışıyor. Bunda en fazla rejimden çıkar sağlayanların sesi çıkıyor.

Söyledikleri;

Eti, domatesi az ye, domates zararlıdır.

Bu bir ekonomik kurtuluş savaşıdır.

Manda ekonomisinden kurtuluyoruz.

Japonya'da dolar 115 yendir.

Kur artarsa, ithal ara malı ve ham maddeyi içeride üretmek zorunda kalırız. Dış denge düzelir.

Bunlar, iktisat mantığına uymaz. Ama oraya gelinceye kadar akla da uymaz. Hepsi panik içinde yapılmış savunmadır. Kaldı ki böyle bir algı yaratma telaşı vatandaşların çoğunun tepkisini çekiyor ve artık herkes;

anlaşıldı ama bari milleti cahil yerine koymayın" diyor.

Bunların savunmaları içinde tek tartışılacak açıklama "Yüksek kur ile ithal ara malı ve ham maddenin içeride tedarik edilmesi" hedefidir.

Ama bunun da mantığı yoktur. İki örnek vereyim.

Türkiye pamuk ve iplik ithal ediyor. Pamuk ekip sonuç almak zaman ister. Üstelik tarımda şartlar o kadar kötüleşti ki kimse yatırım yapmıyor.

İkincisi, Türkiye motor ithal ediyor. Motoru içeride üretmek için gerekli teknolojiye sahip değiliz. Bu teknolojiyi geliştirmek zaman alır. Dahası, olsa bile bugün hukuki ve demokratik altyapı olmadığı için, iktidarın yanlış ve istikrarsız kararları nedeni ile güven dip yaptığı için yatırım ortamı yoktur.

Dahası, istikrar önlemi almak yerine algı yaratarak sorunu çözmeye çalışmak ekonomiyi derin bir çıkmaza sokuyor. Riskler artmıştır.

- 1.Hiperenflasyon,
- 2.Reel sektörde iflaslar,
- 3.Bankaların dönmeyen kredilerinde büyüme,
- 4.Dış borçlarda temerrüt riski.

Bugünkü iktidarın elinde iki çözüm yolu var:

Birincisi IMF'ye gitmek. Ama istemiyorlar. İsteseler de IMF'nin programına uyamazlar.

İkincisi; erken seçimle ekonomi yönetimini bilenlere devretmek.

İbrahim Kahveci

Köprü ve sorular!

Cumhurbaşkanı Erdoğan "Mandacı ekonomistler" ifadesini kullandı. Lakin 2001 krizinde IMF'nin bile bize "yapmayın" dediği dolarla iç borçlanmayı, Berat Albayrak "Yerli ve Milli" söylemi ile yıktı.

Şimdi Elhamdulillah Amerikan Doları ile Türkiye'de Türk halkından borçlanabiliyoruz!

Ama işin bir başka kısmı daha var.

Bakın Hazine garantili köprüler ve yollar. Yapanlar 3-5 seçilmiş Türk Müteahhidi, yapılan yer Türkiye ama Hazine garantileri ABD doları. Ayrıca tahkim yerleri de Londra...

Bunlara alıştık.

Ama alışamadığımız başka noktalar var. Gelin o noktaları da **T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'na soralım.**

A- Önce şu eski köprülerin bilgilerine bakalım: KRT TV'de bu bilgileri açıkladığımdan kısa süre sonra **Karayolları Genel Müdürlüğü** internet sitesinden **verileri kaldırdı**. Sadece bir veriyi sorayım: Boğaz köprülerinin ve devlet otoyollarının aylık verileri neden yayından kaldırıldı?

B- Acaba Hazine garantili köprü ve otoyol bilgileri de (sayı ve mali) aylık yayınlanacak mı? Yoksa soran herkese Bakanlık tek tek istediği cevabı mı verecek?

Şimdi Bakan Adil Beyin Sabah gazetesinden Hıncal Uluç'a yolladığı cevap bilgilerini açarak sorularımızı soralım:

Osmangazi Gazi Köprüsü hakkında...

1- Araç garantisi aylık mı yoksa yıllık mı veriliyor? Yıllık garanti verilmiş ise neden 3-5 aylık geçişler açıklanıyor da yıllık geçişler açıklanmıyor? Bakan Bey mesela 1 Temmuz-1 Ekim tarihlerinde günlük ortalama geçişin 43.260 olduğunu iletmiş (günlük

25.11.2021

ortalama garanti 40.000). İyİ ama acaba Bakan Bey'e 1 Temmuz öncesi bilgiler verilmedi mi? Ya da 1 Ekim sonrası bilgiler de ticari sır mı? Neden 1 Ocak-20 Kasım arası bilgiler açıklanmadı?

Mesela ben olsam sadece dini bayram günlerini açıklardım. Nasılsa o günlerde geçiş sayısı ortalamanın çok daha üzerinde oluyor. Milletimiz de bu anlık veri ile mutlu olurdu...

2- Asıl soruya gelelim: Sayın Bakanımız Osmangazi Köprüsünde indirimli fiyat mı uygulanıyor? Yani köprüyü geçen araçlar ne kadar ödüyor ve o geçen araçlar adına devletimiz kasasından şirkete ne kadar ödeniyor?

Kısaca şöyle açalım: Bu dediğiniz araç garantisi yıllık olarak dolsa bile, devletimizin kasasından o Hazine garantili müteahhide ne kadar para ödüyoruz?

3- Osmangazi Köprüsü ihale edildiğinde fiyatı 35 dolar olarak açıklanmıştı. Şimdiki dolar bazında fiyat nedir (46 dolar ise buraya nasıl çıktı)? Gelecek yıl köprü fiyatı dolar bazında ne olacaktır? (Muhtemelen 50 doları aşacaktır)

4- Şimdi bir başka kilit soru daha... Diyelim ki yıllık araç garantisi doluyor. Ama indirimli fiyat nedeniyle devletimiz geçen araç başına çok ciddi bir ödeme yapıyor. Mesele şu: Garanti üzeri gelirin yüzde 70'ini şirket ve yüzde 30'unu devlet elde ediyor denilmişti. Devletimiz indirimli fiyat uyguladığında, üste kalan gelirden devletin ödediği destek payı düşüyor mu? (Uğur Emek 46 doların 16'sını geçenler, onlar adına da 30 dolarını devlet ödüyor demişti)

Bu soruyu eğer anlatamadım ise bir örnekle izah edeyim: Şu an geçen araçlar 147.50 TL ödüyor ama devletimiz bu araçlar başına 200 TL'de indirim farkını cebinden (pardon bizim vergilerimizden) ödemektedir. Acaba köprüden geçen araç sayısı örneğin 70 bine de çıksa ve 40 bin üzerindeki gelirin yine yüzde 70'i müteahhide mi bırakılacak? Yoksa devletimiz "ben zaten indirim uygulayıp cebimden ödüyorum" diyerek indirim faturası bitene kadar fazlalık geçiş gelirini şirkete bırakmıyor mu?

5- Eski Ulaştırma Bakanı Ahmet Arslan Deniz Zeyrek'e verdiği demeçte "fizibilitede çalışmalarında ilk 3 yıl içinde garanti geçişinin dolacağını" söylemişti.

Köprü açılalı kaç yıl oldu - Ve yıllık garanti doldu mu?

Bu sorunun içinde şu var: Bakan Adil Bey 2024'te KÖİ'lerden gelire geçileceğini söylüyor. Kimin söylediği tuttu ki sayın Bakanımızın söylediği tutsun. Ama inşallah tutar... Göle maya çalışıyoruz nasılsa...!

***

Şimdi de köprü dışında soralım.

25.11.2021

Biliyorsunuz ki ihale sonrası şartlarda değişimle ihaleyi alanlara çok büyük kıyaklar çekilebiliyor.

A- Kuzey Marmara Otoyolu'nun Kurtköy-Akyazı kısmı kaç yıl (yap+işlet) süre ile Cengiz-Limak'a verildi? İhale sonrası bu firmalara ek işletme süresi, yani fazladan Milletten ve Devletten para toplama süresi verildi mi?

B- Yavuz Sultan Selim Köprüsü ne zaman devlete geçecek? Orada da ek işletme süresi verildi mi?

***

Ek: Umarım Bakanlıktan sorularımıza net bir yanıt gelir ve siz okurlarımız ile bu bilgileri paylaşırız.

Evladını düşünen ve ülkesinin geleceğini seven herkes, Hazine garantili işleri sorgulamak zorundadır. Bu görev uğruna sormaya ve sorgulamaya devam edeceğiz.

Umarız bir cevap gelir.

25 Kasım 2021, Perşembe

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Gerçekleri bilelim

Yaşadığımız günlerin dünyadaki en dramatik sonucu, geniş kitlelerin sefalet tehlikesine düşmesidir.

Bu doğrudan doğruya Kovid-19 salgınının dünyaya bir hediyesidir. Gerçi biz bunu ekonomik gerçekçilikten ayırıp dolar ile Türk Lirası arasındaki özel bir kavgaya bağlıyoruz.

Oysa biliyoruz ki, Türk Lirası'nın üstünde oldum olası bir enflasyon baskısı vardır. Bu baskıyı faizle gizleyip doların kurunu düşük tuttuğunuz zaman ekonominin düzeldiğini sanıyorsanız yanılıyorsunuz.

Mesela şu anda Cumhurbaşkanı **Erdoğan** emir verip dese ki: "**Yeni Türk Lirası'nı çıkarıyorum. 1 Türk Lirası, 1 dolara eşittir. Türk Lirası'nın taban faizi de % 25'tir.**"

Biliyoruz ki böyle bir şey olsa yine hepimiz rüya âleminde yaşamaya başlar ve Türk Lirası'nın dolar kadar değerli olduğuna inanırız.

SALGININ ETKİLERİ

İşin kötü tarafı, Türkiye'de siyasete ilgi duyanların tümü, dünyanın gerçekleriyle ve bu gerçeklerden siyasete yansıyanlarla fazla ilgilenmiyorlar.

Örneğin, doların yükselişi veya en temel ihtiyaç maddelerine yapılan zamlar, sanki yaşananlarla ilgisiz birer gelişmedir.

Oysa bu salgın yaşanmasaydı petrole ve diğer enerji kaynaklarına talep böyle olur muydu?

Tabii ki Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın işi kolay değil. Çünkü bazılarına göre o, ekonomik realitelerden öteye faize takıntılı bir anlayışa sahip.

Oysa 20 yıldır bu ülkeyi yöneten ve hayal bile edemediğimiz alt ve üstyapı yatırımlarını gerçekleştiren bir devlet adamı herhalde faiz takıntısıyla hareket etmez.

25.11.2021

Nitekim dünyadaki ekonomilerin ortak sorunlarından Türkiye yansıyanlar arasında faiz de var, enflasyon da var.

BİRLİK OLUNMALI

AK Parti yöneticileri bu dönemde birlik olmalılar ve çevreden gelen safsatalarla Cumhur İttifakı'nın yıpranmasına izin vermemeliler.

Şu an Amerika'nın elinde sınırsız dolar var. Çünkü dolar matbaaları Amerika'nın elinde.

Ancak Amerikan ekonomisi bu nedenle şu anda Türkiye'den üstün değil. Ayrıca bu Amerika, zamanında Japonya'ya dolar değil atom bombalarını atmıştı. Bu gerçekleri hatırlayalım.